

Susanna Birgersson: Jag undrar hur vi kan återskapa värdet på tingen. Och jag tror att vägen går via soptippen och klädinsamlingen, bokbålet och second hand-butikerna.

Sidan 2

Yrkesverksamma vuxna hjälper elever in i vuxenlivet

Nyheter: Basher Al Marabani hade problem med att komma i tid till lektionerna och svårt med motivationen. Men det har ändrats sedan han började träffa Sari Isberg, relationsförfattare på Stena Fastigheter. Sidorna 16–17

250 tjänstemän i Göteborg varslas när Polestar sparar

Ekonomi: 250 tjänstemän varslas i Göteborg och cirka 450 totalt när Polestar behöver minska kostnaderna. "Bakgrunden är dels att den nya affärsplanen vi presenterade i novem-

ber, där vi har som ambition att till 2025 leverera cirka 160 000 bilar och öka vår lönsamhet och även reducera vårt externa finansieringsbehov. För att uppnå planen behöver vi an-

passa storleken på verksamheten", säger Theo Kjellberg, pressansvarig på Polestar, som också pekar på utmanande marknadsförhållanden. Neddragningen rör tjänstemän

och inte produktionspersonal, enligt Kjellberg. Tjänstemännen är cirka 3 000 globalt varav 1 600 i Sverige – där man alltså varslar 250 i Sverige och totalt cirka 450 personer. Sidan 20

ICJ avslår krav om vapenvila på Gazaremsan

Världen: Internationella domstolen i Haag avslår kravet om vapenvila i Gaza. Domstolen kräver dock att Israel att förhindra handlingar som kan utgöra folkmord. Sidan 30

Spårvagnsförare larmar om en pressad situation

Nyheter: Spårvagnsförare anmäler vad de anser vara en ohållbar situation till Arbetsmiljöverket. Bland annat handlar det om tidtabeller som anses orealistiska. Sidan 8

BILD: HENRIK JANSSON

Kulturkrock när missionärer möter svenskar

Livsstil: Varje år lämnar unga mormoner sina hem i Amerika för att frälsa ett land där folk sällan tror på gud och, i ärlighetens namn, helst inte pratar med främlingar. Kan missionärerna få ett tuffare uppdrag än att skickas till Sverige? Sidorna 62–64

Sista festivalen för generalen Jonas Holmberg

Två Dagar: Efter tio år som ledare för Göteborgs filmfestival växlar Jonas Holmberg om och blir museichef. Men först gör han en sista runda vid festivalrodret. Bilaga

Forskare söker svar om traumat efter Förintelsen

Nyheter: I ett nytt projekt forskar Thomas Johansson och Christer Mattsson om hur Förintelse-traumat förs vidare bland judar som raderat sin härkomst. Sidan 12

7 388111 003503

STRÖMS
stoms-gbg.se

VI GÖR PLATS FÖR VÅRENS NYHETER

REA 50%

LÖRDAG
10.00 - 16.00

SÖNDAG KUNGSGATAN
12.00 - 16.00

SÖNDAG SISJÖN
11.00 - 15.00

GÖTEBORG CITY Kungsgatan 27 - 29 031 - 17 71 00 * SISJÖN Stora Åvägen 23 031 - 28 57 00

Nyheter

Förintelsens minnesdag

Nytt projekt söker svar på hur Förintelsens trauma förs vidare

Sverige: I ett nytt projekt intervjuar forskarna Thomas Johansson och Christer Mattsson flera generationer Förintelse-överlevare som av olika skäl har raderat sin judiska härkomst. Det har visat sig att flera inte kände till att de var judar förrän i vuxen ålder.

– Den judiska identiteten är alltid en villkorad identitet. Det är en av orsakerna till att flera i den första generationen släppte taget om den, säger Christer Mattsson.

Ett okänt antal personer får först som vuxna reda på att de har en judisk bakgrund, vissa kanske först när deras föräldrar dör. För en del blir det omvälvande, för andra betyder det nästan ingenting. Hur Förintelsens trauma och minnesbilder förs vidare mellan generationerna i den här gruppen saknas det forskning på. Det ska Christer Mattsson och Thomas Johansson ändra på.

Christer Mattsson, som är förreståndare för Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet, och Thomas Johansson, som är professor i pedagogik vid Göteborgs universitet, har båda en bakgrund i forskning kring nazism, högerextremism och exitprocesser. Christer Mattsson har dessutom ägnat sig särskilt åt antisemitism och Förintelsen.

Sitt nya projekt kallar de för Vunnet liv – Förlorad identitet, vilket syftar på de judar som överlevde Förintelsen rent fysiskt, men förlorade sin identitet när de av olika skäl raderade sin judiska härkomst.

– Jag har tänkt på det här i mer än 20 år, säger Christer Mattsson.

Tanken är att de ska intervjuva 30 personer och försöka få med flera generationer i varje familjetrad, för att se hur trauman och minnen av Förintelsen förs vidare mellan generationerna i den här gruppen.

För att finansiera sin forskning har de fått ett stipendium från Micael Bindefeldts stiftelse till minne av Förintelsen. Stipendiet är på 400 000 kronor och målet är att projektet ska mynna ut i två vetenskapliga artiklar och en populärvetenskaplig bok.

De som Thomas Johansson och Christer Mattsson har intervjuat så här långt har först i tonären, och ibland först som vuxna, fått reda på att de är judar. En av dem de ska intervjuva upptäckte sin judiska bakgrund när han städade ut efter sin mammans död.

– Vi tror att det finns fler i samma situation och vill gärna komma i kontakt med dem, säger Christer Mattsson.

Andra gemensamma nämnare är att alla är döpta, konfirmerade och har typiskt svenska namn. Många av dem som kom var unga kvinnor som senare gifte sig med icke-judiska svenska män och bytte namn.

– Jag tror att assimilationspolitiken betydde mycket, för det var den som gällde i Sverige efter kriget, säger Thomas Johansson och fortsätter:

Christer Mattsson och Thomas Johansson får årets stipendium från Micael Bindefeldts stiftelse till minne av Förintelsen. I intervjuer med flera generationer judar där familjernas judiska identiteten raderats, ska de följa hur Förintelsens trauma och minnesbilder färdas mellan generationerna.

BILDER: FILIP POWIDZKI/CASSERBLAD

– Sen är det förmodligen skräcken och allt det fruktansvärda som man ville lägga bakom sig, och det är ju tyvärr kopplat till hot för att man har en judisk identitet.

Christer Mattsson lägger till råds-lan för att det kan hända igen. I vilken mån man visade sin judiska tillhörighet handlade mycket om i vilket sammanhang man befann sig i, menar han.

Vilka minnesbilder och trauman de personer Thomas Johansson och Christer Mattsson intervjuat har kunnat berätta om skiljer sig mycket. Delvis är de väldigt fragmentariska.

För den andra generationen kan Förintelsens trauma innebära att de hört sin förälder gråta, skrika, vara deprimerad och frånvarande. Det påverkar dem och på så sätt bär de

med sig traumat. Det har också varit underförstått att vissa saker pratar man inte om och första generationens associationer, till exempelvis till lukter, kan ha gjort att de inte åter rökt mat hemma. Men redan i tredje generationen blir det otydligare.

Christer Mattsson berättar om råds-lan för att komma för sent när man ska hem till någon, blir man det måste man genast meddela det, för det farliga kan hända när som helst.

– Det har vi hört av flera, även i tredje generationen.

För de personer i tredje generationen som Christer Mattsson och Thomas Johansson intervjuat har deras judiska identitet betytt olika saker när de väl blivit medvetna om den.

Här finns två huvudlinjer. Bland dem som vet väldigt lite har trauma förts över i betydligt mindre

omfattning och identitetssökandet hos yngre generationer har blivit mindre dramatiskt.

– De säger att ”jag är kanske lite jude, men det känns inte så”. Hos dem är det mindre trauma och mindre identitetskonflikt, konstaterar Christer Mattsson.

Hos dem som fått veta mer ser man i stället en ambivalens om vem man egentligen är.

– Här försöker man erövrta den judiska identiteten. En del vill konvertera till judendom, de bär eller tatueringar sig med judiska symboler.

Den uppblossade antisemitismen till följd av Hamas terrorattack mot Israel och det påföljande kriget i Gaza har fått konsekvenser. De som på något sätt har berättat om sin judiska bakgrund känner oro och får frågor om de som judar håller

Fakta: Tilldelas stipendium på internationella minnesdagen för Förintelsens offer

Micael Bindefeldts stiftelse till minne av Förintelsen bildades 2015 i syfte att förmedla kunskap om Förintelsen till en bred svensk publik. Den delar årligen ut ett stipendium den 27 januari på den internationella minnesdagen för Förintelsens offer.

Motivering för årets stipendiater

”2024 års stipendium tilldelas Thomas Johansson och Christer Mattsson för deras projekt om hur Förintelsen påverkat andra och tredje generationens överlevandes uppväxt i familjer där man medvetet eller omedvetet valt att radera sin judiska härkomst. I dag lever många judar i Sverige som vuxit upp i tystnad om allt som förknippats med Förintelsen. Stipendiaternas forskning leder till såväl en vetenskaplig publikation som en populärvetenskaplig bok vilka förhoppningsvis kan vara ett stöd för andra vars trauman ärvt från en generation till annan.”

med Israel eller inte.

– Judisk identitet är alltid en villkorad identitet. Det är en av orsakerna till att flera i den första generationen släppte taget om den, men också att den tredje generationen som återerövrar den nu döljer sin Davidsstjärna, säger Christer Mattsson.

Både han och Thomas Johansson är förvånade över mängden antisemitiska föreställningar som vället fram från så många håll, inte minst de senaste månaderna.

– Att de finns, det vet man ju, men jag är överraskad över magnituden, säger Thomas Johansson och ger sig på en förklaring:

– Det finns ju en revival för konspirationsteorier i dag och en viktig ingrediens i nästan alla är att det finns en judisk världskonspiration. De reproduceras vid vissa tillfällen när man försöker pussla ihop saker; hur makten ser ut och vad som ligger bakom.

Ett tydligt exempel är från coronapandemin och där det bland vaccinståndare dök upp antisemitiska påståenden om att det var judarna som låg bakom spridningen av viruset och att vaccinet skulle gynna judiska intressen.

– I en globaliserad värld där vi inte har kontroll över våra system är det väldigt tacksamt att prata om den ”djupa staten”, globalister eller kulturmarxister som förstör allting. Men skrapar man på ytan så är globalisten bara ett kodord för den evigt vandrande juden, säger Christer Mattsson.

Jannika Wasastjerna
jannika.wasastjerna@gs.se